

روشهای نظارت و مدیریت قراردادهای واردات

مرحله پیش از انعقاد قرارداد، اقدامات زیر را شامل می‌شود: تشخیص کالای خاصی که نیازهای واردکننده را به شایسته‌ترین وجه پاسخ گوید، ارزیابی بازار، شناسایی عرضه‌کنندگان بالقوه کالای موردنظر، دعوت برای ارائه پیشنهاد و ارزیابی پیشنهادهای ارائه شده. در مرحله انعقاد قرارداد رابطه‌ای حقوقی میان واردکننده که با خرید کالا یا خدمتی معین موافقت کرده و فروشنده خارجی که موافقت خود را با عرضه کالا یا خدمتی خاص اعلام داشته است، بوجود می‌آید. مرحله انعقاد

فرایند خرید وارداتی طولانی است که با تشخیص نیازها توسط خریدار و انتخاب کالایی مناسب برای پاسخگویی به این نیازها شروع می‌شود و با دریافت کالاهایی از عرضه‌کننده خارجی مطابق با ترتیبات و شرایط توافق شده خاتمه می‌پذیرد. این فرایند ریشه در مرحله مشخص دارد: مرحله پیش از انعقاد قرارداد، مرحله انعقاد قرارداد و مرحله پس از انعقاد قرارداد. هر یک از این مراحل مستلزم اتخاذ تصمیمات و اقداماتی هستند که به منظور تضمین تحقق کامل اهداف خرید حائز اهمیت هستند.

قرارداد برای مرحله بعدی حائز اهمیت فراوان می‌باشد، زیرا در این قرارداد است که حقوق و تعهدات هر دو طرف تعیین می‌گردد. مرحله پس از انعقاد قرارداد به اجرای آن توسط واردکننده و صادرکننده طبق ترتیبات و شرایط مقرر در قرارداد مربوط می‌شود. در طول این مرحله است که وظیفه مهم نظارت بر قراردادهای وارداتی و پیشبرد اجرای آنها باید انجام پذیرد.

وظایف مدیریتی

برای اجرای موفقیت آمیز یک قرارداد واردات، از نقطه نظر مدیریت دو وظیفه وجود دارد: یک وظیفه نظارت بر قرارداد و دیگری وظیفه پیشبرد اجرای آن. نظارت بر قرارداد به فعالیتهایی مربوط می‌شود که واردکننده برای اطمینان از اجرای به موقع تعهداتش و همینطور عرضه کننده برای ایفای مسئولیتهای خود به موجب قرارداد، انجام می‌دهند.

در مرحله پیشبرد اجرای قرارداد که یک قدم از وظیفه نخست فراتر می‌رود، واردکننده و عرضه کننده باید مشکلاتی را حل و فصل نمایند که در جریان اجرای قرارداد بروز می‌کنند و در مرحله تنظیم قرارداد قابل پیش بینی نبودند.

وظیفه نظارت بر اجرای قرارداد را که طبعاً امری عادی است، معمولاً مدیران رده

دوم یا کارمندان دفتری برعهده دارند. از سوی دیگر مسئولیت پیشبرد اجرای قرارداد باید متوجه مدیران رده بالا تر باشد، یعنی معمولاً کسانی که از ابتدا در جریان انعقاد قرارداد قرار داشتند. در قراردادهای پیچیده، مانند قراردادهای مربوط به واردات پروژه‌ها، ماشین آلات، کارخانجات و تجهیزات، ممکن است برای نظارت بر قرارداد و پیشبرد اجرای آن احتیاج به استفاده از متخصصان خارج از مؤسسه نیز باشد.

وظایف نظارتی

واردکننده باید وظایف نظارتی را در مقاطع مختلف در طول اجرای قرارداد انجام دهد. اگر واردکننده سیستمی ایجاد نکرده باشد که در زمانهای مقتضی تعهدات قراردادیش را به او خاطر نشان بسازد، ممکن است فراموش کند که اقدامات لازم را بعمل آورد یا انجام این اقدامات با تأخیر همراه باشد. همینطور برای واردکننده حائز اهمیت است که در صورت خودداری عرضه کننده از اجرای تعهداتش طبق جدول زمانبندی تعیین شده در قرارداد، سریعاً از این امر مطلع گردد.

انواع فعالیتهای نظارتی واردکننده به ترتیبات و شرایط قرارداد و نوع کالا بستگی پیدا می‌کند. برای مثال، فعالیتهای

مدیریت قراردادهای وارداتی دارای دوجنبه نظارت بر قراردادهای و وظیفه پیشبرد اجرای آنهاست.

است: «بازرسی در مرحله تولید»^۴ همراه با عرضه کننده (در مورد کالاهای پیچیده)، تعیین کشتی (یعنی مطلع ساختن عرضه کننده از نام کشتی)، انتخاب مؤسسه ای برای انجام «بازرسی پیش از حمل»^۵، معاینه کالاها در محل تخلیه برای آگاهی از آسیب دیدن یا از میان رفتن آنها، در صورت لزوم اقامه دعوی، ترخیص کالا از گمرک، بررسی کالاها به منظوری بردن به عیوب احتمالی و عدم انطباق با مشخصات تعیین شده در قرارداد و پرداخت به موقع قیمت کالاها. وارد کننده همچنین باید مراقب باشد که عرضه کننده به تعهدات خود از جمله در موارد زیر عمل کند: آماده ساختن محموله برای حمل، انجام بازرسی پیش از حمل، فراهم کردن ترتیبات حمل و بیمه کالا (بسته به شرایط قرارداد فروش)، ارسال اطلاعاتی بارگیری^۶ و اسناد حمل^۷

نظارتی وی در خصوص قراردادی که براساس شرایط «تحویل کالا در محل کار»^۱ منعقد شده است با این فعالیتها در چارچوب قرارداد «تحویل کالا در مقصد پس از پرداخت حقوق گمرکی»^۲ تفاوت دارد.^۳ در مورد کالاهایی که بصورت مکرر خریداری می شوند، شرایط و ترتیبات مقرر در قرارداد شکل استاندارد به خود می گیرند و فعالیتهای نظارتی با گذشت زمان به تدریج صورت عادی پیدا می کنند. البته در مورد آن دسته از اقلام خریداری شده که باید به نیازی خاص پاسخ گفته و با مشخصاتی ویژه تولید شوند، لازم است که ترتیبات و شرایط قرارداد به نحوی مختص آن وضعیت تنظیم شوند و بازرسی دقیق کالا در فرایند تولید را پیش بینی نمایند. نمونه فعالیتهایی که وارد کننده باید بر آنها نظارت داشته باشد شامل موارد زیر

(1). Ex Works

(2). Delivered duty Paid.

(۳): برای آشنایی با شرایط مورد بحث و سایر شرایطی که در قراردادهای بیع بین المللی کالا مورد استفاده قرار می گیرند مراجعه کنید به: حمیدرضا اشرف زاده و مسعود طارم سری، مجموعه آشنایی با تعاریف و اصطلاحات بازرگانی - اقتصادی (تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۷۰) / اینکوترمز ۹۹۰ مسعود طارم سری (مترجم)، (تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۷۰).

(4). In - process inspection

(5). Pre - Shipment inspection

(6): Shipment advice

(۷). Shipping documents

پیش‌بینی شده برای واردکننده و تسویه حساب.

زنجیره این اعمال بستگی به ترتیباتی دارد که میان واردکننده و فروشنده در قرارداد مقرر شده‌اند. برای مثال، پرداخت قیمت کالا به فروشنده می‌تواند در پایان قرارداد و با دریافت اسناد حمل به‌مثابه مدرک ارسال کالا توسط عرضه‌کننده صورت پذیرد، یا اینکه قیمت کالا در چند نوبت در طول اجرای قرارداد پرداخت شود. برای نمونه قسط اول پس از امضای قرارداد، قسط دوم مدت زمانی پس از آن و تسویه حساب به دنبال دریافت اسناد حمل از جانب واردکننده.

نظارت بر تاریخهای تعیین شده برای انجام مراحل قبلی^۱

لزوم فعالیتهای نظارتی در مورد اطمینان از رعایت ترتیبات و شرایط قرارداد در این واقعیت نهفته است که در هر یک از مواد قرارداد نه تنها اقداماتی را که هر یک از طرفین قرارداد باید بعمل آورند، بطور صریح یا ضمنی مشخص می‌شود، بلکه همچنین تاریخ‌هایی تعیین می‌گردد که اقدامات پیش‌بینی شده می‌بایست تا آن زمان به انجام برسند.

مدت لازم برای مرحله آماده‌سازی، یا

زمانی که قبل از اقدام برای مراحل قبلی لازم است، بسته به نوع قرارداد تفاوت می‌کند. بنابراین نظارت مؤثر مستلزم تعیین تاریخی است که تا آن تاریخ می‌بایست تصمیمات یا اقدامات مربوطه طبق شرایط و ترتیبات مقرر در قرارداد اتخاذ شوند و مشخص کردن زمانی است که اقدامات مربوط به مدیریت تا آن زمان به موقع خاتمه یافته باشند (تعیین دومین تاریخ از این دو تاریخ برای مسئولین پیشبرد اجرای قرارداد حائز اهمیت بسیار است).

توالی اعمال:

در حالی که توالی مسائل و فعالیتهای نظارتی مربوط به آنها ممکن است بسته به قرارداد و ترتیبات و شرایط خاص مندرج در آن تفاوت داشته باشد، در مورد دریافت اسناد زیر باید نظارت دقیقی اعمال گردد: اطلاعیه عرضه‌کننده مبنی بر آماده بودن کالا جهت بارگیری، اطلاعیه بارگیری، اسناد حمل و سایر اسناد، و «اطلاعیه رسید کالا»^۲.

دریافت هر یک از این اسناد مستلزم انجام سلسله اقداماتی توسط واردکننده است.

اگر واردکننده برخی از تصمیمات را به موقع اتخاذ نکنند، در بعضی موارد،

(1). Monitoring lead time.

(2). Arrival notice

تحويل مقدار بیشتری از آن کالا امتناع ورزد.

همینطور اگر طبق قرارداد «تحويل کالا روی عرشه کشتی دربندرمبدأ (فوب^۱)» واردکننده تا قبل از تاریخ مورد انتظار برای دریافت اطلاعات بارگیری، با یک شرکت کشتیرانی قرارداد حمل منعقد نکرده باشد،

به هدفهایش درمورد خرید کالا بطور کامل دست نخواهد یافت. برای مثال چنانچه در قرارداد مقرر شده باشد که واردکننده حق دارد تا تاریخی معین مقدار دقیق کالای موضوع قرارداد را به عرضه کننده اعلام دارد^۱، در صورت عدم اطلاع وی در مدت پیش بینی شده، عرضه کننده ممکن است از

(۱): به این حق quantity option گویند.

(2). Free - on Board (FOB)

بارگیری کالا با تأخیر روبرو خواهد شد.

قرارداد را در پی خواهند داشت. هدف از پیشبرد اجرای قرارداد غلبه بر این مسائل است. پیچیدگی اجرای قرارداد به نوع قرارداد و ماهیت کالای موضوع معامله بستگی می‌یابد.

مسائلی که به هنگام اجرای قرارداد ممکن است مطرح شوند عبارتند از: تفسیر

نظارت پیشگیرانه:^۱

در شرایط و ترتیبات مقرر در قرارداد ضمناً از عرضه‌کننده خواسته می‌شود که واردکننده را در جریان اجرای تعهداتش قرار دهد. واردکننده بجای اینکه منتظر دریافت

واردکنندگان به منظور اطمینان از اینکه هدفهایشان از خرید کالا تحقق یافته است یا نه، باید بر اجرای قراردادهای منعقد شده نظارت داشته باشند.

گزارشی از عرضه‌کننده باشد، بهتر است خود ابتکار عمل را بدست گرفته و از پیش در خصوص اقدام مربوط از عرضه‌کننده سؤال کند. این نوع نظارت پیشگیرانه به واردکننده اطمینان می‌دهد که کالا را طبق جدول زمانبندی دریافت دارد و اگر مشکلی بروز کند از تأخیر در تحویل مطلع شده و می‌تواند اقدامات لازم را بعمل آورد.

شرایط و ترتیبات قرارداد، حصول اطمینان از کیفیت کالا، حق انتخاب مقادیر مختلف برای تحویل کالا، تغییر جدول زمانبندی تحویل، پاسخ به درخواست تعدیل قیمت^۲، فسخ قرارداد^۳، حل و فصل اختلافات و ادعاهای طرفین، تبعیت از مواد مربوط به پرداخت در قرارداد و ارزیابی چگونگی اجرای قرارداد توسط عرضه‌کننده. اشخاصی که به پیشبرد قرارداد کمک می‌کنند همچنین مسئولیت‌هایی در ارتباط با انعقاد قرارداد حمل و نقل، قرار اولیه و تهیه ضمانت‌نامه‌های مالی مربوطه دارند.

پیشبرد اجرای قرارداد

اجرای قرارداد به ندرت راحت و بی دردسر پیش می‌رود. معمولاً مسائلی بوجود می‌آیند که باید حل و فصل شوند و یا اینکه تعدیل در شرایط و ترتیبات مقرر در

- (1). Preventive monitoring
- (2). Price adjustment
- (3). Termination of contract

تفسیر شرایط قرارداد

در قراردادهای واردات اغلب لازم است حقوق و تعهدات دقیق واردکننده یا عرضه کننده خارجی، علیرغم حسن نیت طرفین، مورد تفسیر قرار گیرد.

برای مثال، در قرارداد «فوب» عرضه کننده ملزم به تحویل کالا روی عرشه کشتی در بندر مبدأ است. با انجام این وظیفه او ممکن است تصور کند که مسئولیتهای قراردادی خاتمه پذیرفته است. این تصور تنها تا حدی واقعیت دارد، زیرا وی همچنین باید اطمینان حاصل کند که کالای تحویلی دارای همان شرایط کیفی تعیین شده در قرارداد است. طبق حقوق تعهدات (قراردادها)^۱ تا زمانی که واردکننده فرصت معقولی برای بازرسی کالاها و تطبیق آنها با شرایط کیفی مقرر در قرارداد نیافته باشد، تعهدات عرضه کننده هنوز در واقع انجام نشده است. چنانچه کالاهای ارسالی با مشخصات انطباق نداشته باشند، اشخاص مسئول پیشبرد اجرای قرارداد باید دامنه تعهدات عرضه کننده (از جمله تعهد وی به عرضه کالای مورد نظر در قرارداد) را تفسیر کنند.

انطباق با مشخصات:

آن دسته از مسائل پیشبرد اجرای قرارداد که در پیوند با موضوع انطباق کالاها

با مشخصات پیش بینی شده در قرارداد هستند ممکن است به تغییرات ایجاد شده در مشخصات (طراحی، شرایط اجرا یا مواد اولیه)، یا به دشواری اجرای روشها و رویه های بازرسی و یا به عدول از شرایط کیفی مقرر مربوط گردند.

۱ - مشخصات^۲: در جریان اجرای قرارداد ممکن است به دلایل گوناگون، مشخصات کالا در قرارداد تغییر کند. برای مثال عرضه کننده به هنگام ارائه طرحی برای مشخصات فنی مورد نظر واردکننده ممکن است دریابد که چنین کالایی نمی تواند نیازمندیهای واردکننده را برآورده سازد. در چنین حالتی عرضه کننده می کوشد موافقت واردکننده را برای تغییر در مشخصات فنی کالا جلب کند. در این وضعیت پیشبرد اجرای قرارداد متضمن مشورت با مصرف کننده نهایی در خصوص تغییرات پیشنهادی و مطلع ساختن عرضه کننده در صورت موافقت با این تغییرات است. در نتیجه این تغییرات لازم است برخی از مواد قرارداد نیز تغییر یابند.

علاوه بر عرضه کننده، واردکننده نیز ممکن است رأساً تغییراتی را در مشخصات کالای موضوع قرارداد پیشنهاد کند. این نوع تغییرات بیش از همه در مورد ماشین آلاتی بوجود می آید که خود وسیله تولید کالاها یا دیگر روشها هستند. برای مثال،

(1). Contract law

(2). Specifications

درخواست نماید مواد دیگری جانشین مواد اولیه سابق گردند. اشخاص مسئول پیشبرد قرارداد در شرکت واردکننده، باید این دو شق را با توجه به عوامل فنی، بازاریابی و مالی، مورد ارزیابی قرار دهند.

۲ - انطباق کیفی^۱: برای اطمینان از انطباق کالای عرضه کننده با مشخصات مورد نظر واردکننده، یک مؤسسه مستقل یا خود واردکننده می تواند از کالا بازرسی بعمل آورد. در قراردادهای خرید معمولاً روشها، آزمایشها و دستورالعمل های مورد استفاده برای بازرسی و همینطور محل انجام بازرسی توضیح داده می شود. معهدا ممکن است مسائلی در مورد خود روشهای بازرسی پدید آیند. کیفیت بعضی از

واردکننده ممکن است دریابد تقاضا برای کالاهائی که قرار است بوسیله این ماشین آلات ساخته شود شدیداً افزایش یافته و در نتیجه از عرضه کننده دستگاههایی را بخواهد که بازدهی آنها نسبت به سفارش اولیه بیشتر باشد. چنین تغییری مهم بوده و ممکن است مذاکره مجدد در خصوص پاره ای از مواد قرارداد، منانند قیمت و جدول زمانبندی تحویل کالا را ایجاب کند.

مشخصات مواد اولیه مصرفی نیز ممکن است پس از انعقاد قرارداد تغییر یابد. برای مثال، عرضه کننده ممکن است متوجه گردد که یک یا چند قلم اصلی مواد اولیه لازم برای تولید کالاهای موضوع قرارداد کمیاب شده است. او دو کار می تواند انجام دهد: یا پیشنهاد کند کالای تمام شده را طی مدتی طولانی بطور متناوب تحویل دهد یا

(1). Quality Conformance

کالاها را نمی‌توان با استفاده از وسایل فنی اندازه‌گیری کرد و بستگی به قضاوت اشخاص در مورد آن کالاها دارد. در چنین مواردی اظهارنظرهای بعمل آمده پیرامون انطباق کالا با مشخصات پیش‌بینی شده در قرارداد متفاوت خواهد بود. حتی در خصوص آن دسته از مشخصات کالا که قابل اندازه‌گیری هستند، درجه اغماض در مورد تخلف عرضه‌کننده - از دیدگاه واردکنندگان مختلف - یکسان نخواهد بود. به علاوه، گزارشهایی که عرضه‌کننده در مورد آزمایش کالا ارائه می‌دهد و گزارشهای بازرسی که مؤسسه واردکننده کالا دریافت می‌دارد، می‌توانند با یکدیگر تفاوت داشته باشند.

اگر کالای عرضه شده با مشخصات موردنظر واردکننده منطبق نباشد، مسئولین پیشبرد اجرای قرارداد یا باید تصمیم بگیرند که آنرا قبول کنند و در چنین صورتی شرایط قبول آنرا تعیین کنند، یا اینکه برعکس آنرا رد کنند که در این صورت باید ترتیب کار را مشخص سازند و مثلاً تقاضا از عرضه‌کننده برای تقلیل قیمت، پس فرستادن کالا، ایجاد تغییراتی در کالا به هزینه عرضه‌کننده به نحویکه با مشخصات مقرر در قرارداد انطباق یابد، یا سرانجام فروختن کالا و مذاکره در مورد دریافت غرامت از عرضه‌کننده.

تغییر در مقدار سفارش^۱

همانطور که پیشتر ذکر گردید، در جریان اجرای قرارداد، افزایش یا کاهش مقدار کالا امری غیرمتداول نیست. یک واردکننده محتاط با درج این شرط در قرارداد که می‌تواند مقدار کالا را مثلاً ده درصد بیشتر یا کمتر از آنچه در قرارداد تعیین شده است به عرضه‌کننده اعلام نماید، دست خود را برای تغییر در مقدار سفارش شده بازگذارد. اما این حق انتخاب می‌بایست طی مدت مشخصی قبل از تاریخ تحویل کالا به قیمت توافق شده، اعمال گردد. اشخاصی که برای پیشبرد اجرای قرارداد فعالیت می‌کنند، مسئول بررسی نیازها و در صورت لزوم اعمال حق انتخاب پیش‌بینی شده در قرارداد طی مدت مقرر هستند، اگر قرارداد چنین حقی را برای واردکننده قائل نشده باشد، اما او بخواهد مقدار سفارش اولیه را تغییر دهد، وظیفه اشخاص فوق است که موضوع را با عرضه‌کننده در میان گذارند و آماده مذاکره در مورد مقدار اضافی یا احتمالاً جبران خسارت عرضه‌کننده در صورت تقلیل تعداد سفارش اولیه باشند.

برنامه تحویل^۲:

واردکننده (یا عرضه‌کننده) ممکن است بخواهند برنامه تحویل توافق شده در

(1). Variation in order quantity

(2). Delivery Schedule

واردکننده باید اطمینان حاصل کند که کالاهای سفارش شده با شرایط موردنظرش انطباق دارند.

کالا، مشخصات کالا و شرایط تحویل، ممکن است تغییراتی در تعهدات قراردادی عرضه کننده در طول اجرای قرارداد بوجود آید. این تغییرات انجام تعدیلاتی را در قیمت کالا لازم می آورد که مسئول آن همان گروه مسئول پیشبرد قرارداد هستند.

در بعضی از قراردادهای ماده ای در خصوص تعدیل قیمت گنجانده شده است که واردکننده را ملزم می دارد با عرضه کننده درباره قیمت گفتگو کند یا قیمت را طبق روشهای مقرر در قرارداد تعدیل نماید. شروط مربوط به «قیمت باز»^۱، «تغییر قیمت»^۲ و «هزینه به علاوه مبلغی ثابت»^۳، نمونه هایی از شروط تعدیل قیمت در قراردادهای فروش کالا هستند.

در قراردادی که قیمت کالا باز گذاشته شده است، هیچ قیمت مشخصی تعیین نمی گردد و قیمت بازار آن کالا در تاریخ تحویل مبنای محاسبه قرار می گیرد. این نظام قیمت گذاری معمولاً در مورد محصولات قابل اعمال است که در بازارهای جهانی کالا داد و ستد می شوند. نوع دیگری از این نظام بدین صورت است که قیمت کالا

قرارداد را تغییر دهند. برای مثال، اگر تقاضا برای کالای وارداتی کاهش یابد، واردکننده ممکن است ترجیح دهد تحویل را به تأخیر اندازد تا از انباشته شدن غیرضروری کالا در انبار اجتناب کند اما چنانچه تقاضا برای آن کالا افزایش پیدا کند، ممکن است بخواهد که برنامه تحویل به جلو آورده شود، واردکننده همچنین ممکن است به خاطر تراکم کالا در بندر (مقصد) خواستار تعویق بارگیری یا تحویل کالا به بندری دیگر گردد. اشخاصی که مسئول پیشبرد اجرای قرارداد هستند باید در مورد این تغییرات با عرضه کننده وارد مذاکره شده و درباره کرایه بارهزینه های اضافی احتمالی با او به توافق برسند.

تعدیل قیمت

نیاز به تجدیدنظر در قیمت کالا ممکن است به خاطر تغییر در تعهدات قراردادی عرضه کننده یا به لحاظ وجود ماده ویژه ای در قرارداد در زمینه تعدیل بهای کالا بوجود آید.

بنا به دلایلی مانند تجدیدنظر در مقدار

(1). Open end Pricing

(2). Price Variations

(3). Cost - Plus fixed fees

براساس متوسط قیمت آن در دوره‌ای مشخص قبل از تاریخ تحویل تعیین می‌گردد. در این مورد وظیفه اشخاص مسئول پیشبرد اجرای قرارداد آنست که قیمت‌های بازار را در این دوره دریافت و متوسط آنها تعیین کنند. در مورد شرط تغییر قیمت باید گفت که در قراردادهای بزرگ که در آن ساخت، نصب و راه‌اندازی مدت زیادی به طول می‌انجامد، عرضه کننده می‌تواند خواستار درج شرطی در قرارداد در مورد افزایش هزینه‌ها گردد. همینطور وارد کننده ممکن است بخواهد از این مزیت برخوردار باشد که در صورت سقوط بازار کالای سفارش شده، قیمت آنها تقلیل دهد. اگر مبنای شرط تعدیل قیمت به درستی تعیین شده باشد، اجرای این شرط نسبتاً آسان و تنها نیازمند دریافت اطلاعات لازم از منابع مورد توافق در قرارداد خواهد بود.

اجرای نظام قیمت گذاری براساس «هزینه به علاوه مبلغی ثابت» دشوارتر از دو روش دیگر تعدیل بها است. نقطه ضعف این نظام آنست که عرضه کننده انگیزه‌ای برای صرفه جویی در هزینه‌ها نخواهد داشت. در این حالت وظیفه گروه مسئول پیشبرد اجرای قرارداد آنست که بطور مستمر بر هزینه‌های بعمل آمده نظارت داشته باشند و بکوشند پیمانکار را متقاعد سازند که سطح هزینه‌ها را حتی الامکان پائین نگهدارد.

فسخ قرارداد:

قرارداد خرید معمولاً پس از اینکه کالا به نحو رضایت بخشی تحویل گردید و قیمت آن نیز به ترتیب مقرر پرداخت شد، خاتمه می‌پذیرد. اما در عین حال قرارداد ممکن است به خاطر دخالت اوضاع و احوال خارج از اراده طرفین، بنا به توافق متقابل^۱، یا مصلحت^۲ و یا بر اثر تخلف^۳، به گونه‌ای دور از انتظار فسخ گردد.

اگر عرضه کننده به دلیل بروز اوضاع و احوال غیرقابل پیش بینی و بدون اینکه تقصیری از ناحیه او سرزند، تنها بتواند به بخشی از تعهدات قراردادی خود عمل کند، با چنین اجرایی قرارداد خاتمه یافته تلقی خواهد شد و وارد کننده موظف به پرداخت هزینه‌های مربوط به نسبت این بخش از تعهدات می‌باشد.

از آنجا که قرارداد توافقی متقابل میان وارد کننده و فروشنده است، همین اشخاص می‌توانند آنها در هر مرحله‌ای از اجرا فسخ کنند، مشروط بر اینکه در این مورد به توافق برسند.

حق فسخ قرارداد به خاطر مصلحت: گاه در قرارداد پیش بینی می‌گردد تا هریک از طرفین بتوانند چنانچه به این نتیجه برسند که چنین اقدامی بیشترین منافعشان را تأمین می‌نماید یا تغییر در اوضاع و احوال را منعکس می‌سازد، قرارداد را لغو کنند. برای

(1). Mutual agreement

(2). Convenience

(3). Default

قراردادهای مربوط به واردات پروژه محتاج دقت و ژه ای متفاوت از قراردادهای خرید کالا و خدمات است.

اختلافات و ادعاها:

گرچه در یک قرارداد مکتوب حقوق و تعهدات هر دو طرف کاملاً، مشخص می‌گردد، معهدا اغلب در جریان اجرای قرارداد ادعاهایی مطرح می‌گردد. در خرید کالای وارداتی معمولاً اشخاص دیگری نیز در معامله درگیر می‌شوند و هنگامیکه کالا خسارت می‌بیند، بسیار اهمیت دارد که واردکننده قبل از اقامه دعوی بداند که این خسارت در چه مرحله ای وارد شده است، از همین رو آگاهی از تعهدات هریک از طرفین در مرحله اجرای قرارداد مهم است.

مواد مربوط به پرداخت:

در مواردی که قیمت کالا در قرارداد ثابت است و یا قیمت آن به مجرد دریافت کالا یا مجموعه اسناد مالکیت کالا پرداخت می‌گردد، اجرای مواد مربوط به پرداخت نسبتاً آسان است. این کار هنگامی پیچیده می‌شود که قیمت باید به تدریج و متناسب با پیشرفت اجرای قرارداد، طبق جدول زمانبندی و سایر ترتیبات مقرر در قرارداد تأدیه گردد. در قراردادهایی که پرداخت براساس هزینه

مثال، ممکن است محصول جدیدی به بازار ارائه گردد که کارآئی آن بیش از کالای موضوع قرارداد باشد یا واردکننده خود ممکن است در اثنای اجرای قرارداد طرح جدیدی را در مورد محصول ساخت خود عرضه دارد که کالای موضوع قرارداد به عنوان مواد اولیه آن محصول موضوعیت خود را از دست بدهد. در چنین مواردی اشخاصی که مسئول پیشبرد قرارداد هستند باید سود و زیان لغو قرارداد را دقیقاً بسنجند، زیرا در هر حال واردکننده ناچار خواهد بود طبق شرایط قرارداد به عرضه کننده غرامت بپردازد.

در موارد فسخ قرارداد به علت تخلف، یکی از طرفین از انجام تعهدات قراردادی امتناع می‌ورزد و در نتیجه «نقض قرارداد»^۱ رخ می‌دهد. در چنین حالتی طرف دیگر حق فسخ قرارداد را خواهد داشت. طرف خاطی بعداً باید به طرف زیان دیده غرامت بپردازد. گروه پیشبرد اجرای قرارداد به دنبال مذاکره با طرف خاطی یا براساس مواردی خاص در قرارداد که به موضوع غرامت ارتباط می‌یابند، ترتیبات لازم برای این منظور را فراهم می‌آورند.

(1). Breach of Contract

صورت می‌گیرد، وظیفه مهم گروه مسئول پیشبرد اجرای قرارداد، ارزیابی صحت هزینه‌های ادعایی عرضه‌کننده پیش از اجازه پرداخت است.

قرارداد حمل و نقل:

هنگامیکه طبق شرایط قرارداد، فراهم کردن ترتیبات حمل و نقل کالا برعهده واردکننده باشد، وی باید قرارداد حمل را منعقد و بر اجرای آن طبق شرایط مقرر در قرارداد نظارت نماید. اجرای مؤثر این قرارداد به خصوص هنگامی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که تخلیه کالا از کشتی مبنای تعیین هرگونه خسارت وارده به کالا طی مدتی است که در اختیار مالک کشتی بوده است.

قرارداد بیمه:

اجرای قرارداد در خصوص بیمه همچنین به شرایط قرارداد بستگی دارد. در قرارداد «قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد» (سیف)^۱، عرضه‌کننده خارجی مسئول بیمه حمل و نقل کالا تا بندر مقصد است، در حالیکه طبق قرارداد «تحويل کالا روی عرشه کشتی در بندر مبدأ» (فوب) یا قرارداد «قیمت و کرایه حمل»

(سی اند اف)^۲ این وظیفه برعهده واردکننده قرار می‌گیرد.

در صورت از میان رفتن یا آسیب دیدن کالا، مسئولین پیشبرد اجرای قرارداد باید شرکت بیمه را مطلع سازند، از متصدی حمل و نقل (حمل‌کننده)^۳، مقامات بندری^۴ یا سایر طرفها کتباً مطالبه خسارت کنند، تقاضا کنند که نماینده متصدی حمل و نقل، مقامات بندری یا سایر طرفها باراندازها را بررسی کنند و چنانچه مسئولیت آنها محرز گردید، علیه هریک از آنان اقامه دعوی نمایند؛ اگر از میان رفتن یا آسیب دیدن کالا در مرحله تحويل آشکار نگردد می‌توانند ظرف سه روز پس از تحويل یادداشتی کتبی در این خصوص تسلیم نماینده متصدی حمل و نقل کنند، در مواردی که کالا در موعد مقرر تحويل داده نشده باشد، از نماینده متصدی حمل و نقل تأییدیه‌ای مبنی بر عدم تحويل دریافت دارند، و سرانجام در صورت لزوم نسخه‌ای از «اظهاریه کاپیتان کشتی»^۵ که هرگونه شرایط غیرعادی در سفر دریایی را تأیید می‌کند تهیه نمایند تا به منظور اثبات از میان رفتن یا آسیب دیدن کالا از آن استفاده کنند: به محض اینکه اقدامات مزبور صورت گرفت، اشخاص مسئول پیشبرد اجرای

(1). Cost Insurance and Freight (CIF)

(2). Cost and Freight (C&F)

(3). Carrier

(4). Port authorities

(5). Master's protest

تجدید نظر در قیمت کالا ممکن است به خاطر تغییر تعهدات قراردادی عرضه کننده یا به استناد وجود ماده ای در قرارداد در خصوص تعدیل بهای کالا صورت پذیرد.

خرید پروژه^۶

خرید پروژه های صنعتی و زیربنایی ماهیتاً متفاوت از خرید کالا است. واردات پروژه معمولاً شامل خرید انواع کالاها - برخی به صورت مواد اولیه، برخی دیگر در قالب کالاهاى نیمه پردازش شده و پاره ای به شکل کالاهاى ساخته شده - و همچنین خدمات و ارائه دانش فنى و تکنولوژى مى باشد. تعهدات قراردادى عرضه کننده همچنین ممکن است شامل مونتاژ و نصب کارخانه و تجهیزات، عملیات راه اندازى و نگهدارى و آموزش کارکنان باشد. بسته به درجه مشارکت وارد کننده در مدیریت، نصب و راه اندازى پروژه، پروژه ها را مى توان به دسته های مختلف تقسیم کرد. در پروژه هاى كه در آنها عرضه کننده کارخانه را به صورت آماده به كار به وارد کننده تحویل مى دهد^۷، مسؤلیت وارد کننده در مدیریت پروژه (یعنى هماهنگ سازی فعالیتهاى گوناگون) ناچیز است. هرچند در بعضی

قرارداد باید از شرکت بیمه طلب خسارت کنند.

ضمانت نامه ها^۱:

وارد کننده به منظور حفاظت خود در مقابل تخلفات احتمالی عرضه کننده مى تواند از وی بخواهد كه به هنگام انعقاد قرارداد ضمانت نامه های مالی بدهد، این ضمانت نامه ها را اشخاص ثالث، معمولاً بانك ها، صادر مى کنند. متداول ترین انواع این ضمانت نامه ها عبارتند از: «تضمینات ارائه پیشنهاد»^۲ یا «ضمانت نامه و تضمین نامه های شرکت در مناقصه»^۳، «ضمانت نامه های حسن انجام كار»^۴ و «ضمانت نامه های پیش پرداخت»^۵. یکی از مسؤلیتهای اشخاصی كه برای پیشبرد قرارداد فعالیت مى کنند این است كه به محض انجام شرایط پیش بینی شده در این ضمانت نامه ها و تضمین نامه ها وجوه مربوطه را آزاد سازند.

- (1). Guarantees
- (2). Bid bonds
- (4). Performance bonds
- (6). Project Procurement

- (3). Tender guarantees and securities.
- (5). Advance Payment guarantees
- (7). Turnkey Project

بستگی پیدا می‌کند. وارد کننده به جای سپردن مدیریت و اجرای قرارداد به مهندس مشاور یا پیمانکار اصلی و همینطور تکیه بر راههای حقوقی در صورت بروز مشکلات، باید در نظارت و اجرای قرارداد مشارکت داشته باشد، بطوریکه مسائل فی مابین وارد کننده و پیمانکار به سرعت و به طریق دوستانه حل و فصل گردند.

نظارت:

اجرای تعهدات قراردادی پیمانکاران فرعی مختلف باید زمانبندی و هماهنگ شوند. اگر وظایف هر یک از عرضه کنندگان کالاها و خدمات به علت عدم برقراری هماهنگی مؤثر از طرف

دیگر از واردات پروژه، وارد کننده ممکن است مسئولیت‌های نظارتی و اجرایی زیادی داشته باشد.

در خرید پروژه وارد کننده غالباً لازم می‌بیند که به منظور نظارت بر پروژه و هماهنگ سازی آن از خارج کمک‌های فنی بگیرد. بدین منظور ترتیبات قراردادی میان وارد کننده و طرفهای مختلف در خارج، مانند مؤسسه مهندس مشاور، یک پیمانکار اصلی^۱ و پیمانکاران فرعی^۲ شکل می‌گیرد. مسئولیت‌های وارد کننده در نظارت و پیشبرد اجرای قراردادهای پروژه که در آنها این مؤسسات خارجی مشارکت دارند، به ترتیبات و شرایط خاص قراردادهای منعقد شده با مؤسسات مزبور

(1). Prime Controctor

(2). Subcontractors

انواع نظارت واردکننده بستگی به شرایط و ترتیبات مقرر در قرارداد دارد.

غیرمشهود (پنهان)^۱، تغییر در میزان کار^۲، اشتباهات طراحی^۳، شروط دشواری^۴، نبودن ملزومات و تغییرات قیمت.

شرایط غیرمشهود وضعیت‌هایی هستند که در زمان مذاکره درباره قرارداد بطور عقلایی قابل پیش‌بینی نیستند. برای مثال، یک پیمانکار ساختمانی ممکن است در جریان پی‌سازی به جای خاک رُس یا صخره برخورد کند. در نتیجه تغییر برنامه زمانبندی فعالیت‌های بعدی از جمله به تعویق انداختن تحویل ماشین‌آلات اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. کسانیکه برای پیشبرد اجرای قرارداد فعالیت می‌کنند باید این موضوع را به اطلاع عرضه‌کننده ماشین‌آلات برسانند و هرگونه ادعای احتمالی او برای دریافت غرامت از بابت افزایش هزینه‌های انبارداری و خطراتی که در این مدت اضافی ممکن است متوجه این ماشین‌آلات گردد را مورد بررسی قرار دهند.

در خصوص تغییر میزان کار موضوع پروژه خرید باید گفت که در جریان اجرای پروژه تقاضای واردکننده برای تغییر استانداردهای کاریا مواد اولیه مصرفی امر

واردکننده، انجام نشود، واردکننده نمی‌تواند به خاطر تأخیر در اجرای برنامه این پیمانکاران فرعی، به مراجع قانونی متوسل گردد. برعکس ممکن است مجبور شود به دیگر عرضه‌کنندگان غرامت پردازد.

نظارت بر قرارداد را به ندرت می‌توان، صرفاً با فهرست کردن تقدم و تأخر فعالیت‌ها به نحو مؤثری اعمال کرد. هرچه پروژه پیچیده‌تر باشد روش‌های نظارت بر قرارداد نیز پیچیده‌تر خواهد بود. برای نظارت بر اجرای قراردادهای پروژه روش‌های گوناگون، از جمله روش‌های کامپیوتری، مورد استفاده قرار می‌گیرند که بررسی آنها از حدود مقاله حاضر خارج است.

پیشبرد اجرای قرارداد:

برخی از مسائل که ممکن است در اجرای قراردادهای مربوطه به واردات پروژه بوجود آیند، مشابه مسائلی هستند که واردکننده کالا با آنها مواجه می‌گردد که فوقاً مورد بحث قرار گرفتند. البته مسائل دیگری نیز وجود دارند که در واردات پروژه اهمیت ویژه‌ای می‌یابند، مانند شرایط

(1). Latent Conditions

(3). Design faults

(2). Changes in the scope of work

(4). Hardship clauses

غیرمتداولی نیست. در چنین صورتی گروه مسئول پیشبرد اجرای قرارداد باید در خصوص اصلاح^۱ قرارداد با عرضه کننده وارد مذاکره شوند.

گاه اشتباهات طراحی پروژه تنها در مرحله اجرای آن نمایان می‌گردد. در چنین صورتی قرارداد باید مورد تجدیدنظر^۲ قرار گرفته و مذاکرات جدیدی با عرضه کنندگان تجهیزات، ماشین آلات و سایر ملزومات بعمل آید.

اولیه لازم خواهد بود.

کمیته‌های متناوب مواد مصرفی مهم موردنیاز در پروژه‌ها (مانند سیمان و آهن) در کشورهای در حال توسعه امر غیرمتداولی نیست و می‌تواند مشکلاتی را برای اجرای آن دسته از قراردادهای پروژه که در آنها حداکثر استفاده از منابع داخلی پیش‌بینی شده است، بار آورد. در چنین وضعیتی گروه مسئول پیشبرد اجرای پروژه می‌بایست با تشکیلات دولتی ذیربط راجع به موضوع

قرارداد ممکن است بنا به توافق طرفین یا بخاطر مصلحت و یا بر اثر تخلف هریک از آنان فسخ گردد.

گفتگو کنند و در مورد یکی از دوره‌حل زیر به توافق برسند: تخصیص سهمیه‌ای از عرضه داخلی برای تداوم اجرای پروژه، و یا اجازه استفاده از ارز برای تأمین آن منابع از خارج و چنانچه بر اثر کمبود وجود آمده، عرضه کننده زیان ببیند، ممکن است اصلاح قرارداد لازم بنظر برسد.

تغییر در هزینه‌های پروژه نیز ممکن است به دلایل مختلف برای مثال تغییر حقوق و عوارض متعلق به واردات، رخ دهد. گروه مسئول پی‌گیری اجرای قرارداد باید به ادعاهای عرضه کننده در خصوص این

شروط دشواری در قراردادهای مورد بحث مشابه مواد مربوطه به قوه قاهره (فورس ماژور)^۳ در قراردادهای خرید کالا وجود دارد هر چند از لحاظ حقوقی آنها دقیقاً شبیه یکدیگر نیستند. وضعیت دشوار به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن تغییرات بنیادی (برای مثال نزاع داخلی) واقع می‌شود و در نتیجه، عرضه کننده در انجام تعهدات قراردادی خود با مشکلاتی مواجه می‌گردد، بطوریکه راهی جز اصلاح قرارداد باقی نمی‌ماند. در چنین اوضاع و احوالی بررسی و گفتگوی مجدد در مورد قرارداد

- (1). Amendment
- (2). Revision
- (3). Force Majeure

واردکننده به منظور جلوگیری از تخلفات احتمالی عرضه کننده می‌تواند از وی به هنگام انعقاد قرارداد ضمانت‌نامه‌های مالی بگیرد.

وضعیت‌ها رسیدگی کنند.

ترتیبات قرارداد منعقد و همین‌طور نظارت مؤثر بر این امر که مشکلات، هر چه سریعتر به اطلاع خریدار برسد، بررسی همه‌جانبه راه‌حلهای مختلف در پرداختن به مشکلات و ارزیابی دقیق مضار و محسنات هر یک از این راه‌حلهای.

نتیجه‌گیری

برای موفقیت یک پروژه وارداتی، پیشبرد مؤثر اجرای آن ضرورت تام دارد. این امر مستلزم وجود شرایط زیر است: آگاهی کامل و دقیق در مورد شرایط و

به نقل از:

Hari k. Raina, «Techniques for monitoring and administering import contracts»,
FORUM, No. 2, April - June 1991, pp. 20-25.